

Als de licentie van huis is, dansen de muizen (en ratten) op tafel

Markt bezorgd over hiaat in bestrijding muizen en ratten als KBA-licenties aflopen

Per 1 januari komen de circa 24.000 KBA-licenties voor de bestrijding van ratten en muizen te vervallen. Het probleem is alleen dat er op dit moment amper mensen zijn opgeleid die gif mogen toepassen onder de nieuwe regelgeving.

Auteur: Heidi Peters

Per 1 januari 2023 komen ongeveer 24.000 KBA-licenties van vooral agrariërs – en dus ook boomkwekers – te vervallen. Dat betekent 24.000 mensen minder die een vergunning hebben om muizen en ratten te bestrijden en die rodenticiden mogen toepassen. Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) komt tot een herziening van het gebruik van rodenticiden omdat deze middelen giftig zijn en moeilijk afbreekbaar in het milieu; zo wil het Ctgb het risico op doorvergiftiging voor bijvoorbeeld roofvogels verkleinen. Het probleem is alleen dat er op dit moment amper agrarische ondernemers zijn opgeleid die gif mogen toepassen onder de nieuwe regelgeving. Toch loopt het nog niet storm bij de aanbieders van de cursus Knaagdierbeheersing IPM. Al in 2015 besloot het Ctgb de bestaande plaagdierenbestrijding aan te pakken en op een andere manier in te richten. Begin oktober van dat jaar werd bekendgemaakt dat in januari 2023 het nieuwe Wettelijk gebruiksvoorschrift (WG) ingaat. De stichting KPMB (Keurmerk Plaagdiermanagement Bedrijven) vindt het

belangrijk dat er met dit WG toch bestrijdingsmiddelen beschikbaar blijven. Envu (voorheen Bayer) staat niet achter het gebruiksvoorschrift, en niet alleen om voor de hand liggende redenen. We spraken onder meer met Peter van Dongen, oprichter en voorheen eigenaar van Telermaat, over de gevolgen van dit besluit en zijn initiatief tot een financieel en administratief minder belastend systeem voor agrariërs en kwekerijen.

Weinig belangstelling

‘Met de KBA-licentie mag een kweker of agrariër op zijn eigen terrein knaagdieren bestrijden. In Nederland hebben 24.000 mensen zo’n licentie. De overheid wil hier vanaf omdat er te veel doorvergiftiging plaatsvindt, waarbij dieren waarvoor het gif niet bedoeld is er wel aan doodgaan’, zo vat Van Dongen de situatie samen. ‘Dit besluit is in 2015 al genomen wordt nu per januari 2023 geëffectueerd. Het gevolg daarvan is dat alle bestaande licenties komen te vervallen.’ Van Dongen heeft zelf jarenlang de KBA-cursus gegeven aan boomkwekers en andere agrariërs. Nadat hij zijn belang in Telermaat van de hand

had gedaan, was er ruimte om zich te verdiepen in deze nieuwe wetgeving en de gevolgen daarvan. Hij volgde zelf de nieuwe IPM-KBA-cursus en verwonderde zich over de complexiteit van de certificering. ‘Omdat een kweker alleen aan knaagdierenbestrijding doet op zijn eigen bedrijf en niet, zoals een professionele bestrijder, op verschillende plaatsen, kunnen de certificering en auditering veel eenvoudiger. Ik ben hierover met het KPMB in gesprek gegaan en heb met een softwareontwikkelaar gesproken over de vorm en inrichting ervan.’

Ratteval met rodenticide

Verplichte bedrijfs certificering

Met de opleiding IPM-KBA (Knaagdierbeheersing Agrarische Bedrijven – Integrated Pest Management) kan de kweker weer vooruit, mits ook het eigen bedrijf gecertificeerd is. Tijdens een audit kan het agrarische bedrijf bij een certificerende instantie aantonen volgens de norm te werken en zo het bedrijfscertificaat IPM-Knaagdierbeheersing behalen. Deze certificering vindt plaats zoals vastgelegd in het Certificatieschema Integrated Pest Management Knaagdierbeheersing (CIK).

‘Daar komen kosten bij kijken. De bedrijfs certificering kost ca 600 euro. En daarnaast’, vervolgt Van Dongen, ‘moet er een vrij ingewikkeld administratiesysteem opgezet worden om aan de jaarlijkse audit te voldoen. Ik denk dat dit anders kan en werk daarom aan een systeem waarmee het eenvoudiger en ook goedkoper wordt.’

Lauw

De bedrijfs certificering en aanvullende opleiding zijn dus verplicht. Van Dongen: ‘Ik heb me er het afgelopen half jaar in verdiept, om te kijken of het niet eenvoudiger en goedkoper kan. En daar zijn mogelijkheden voor, maar er is nog weinig belangstelling van boeren en kwekers. Ik heb de indruk dat in de markt wordt gedacht dat het wel zal loslopen. Wanneer ik rondvraag bij de opleidende instanties, hoor ik dat er nog geen run is op de cursussen. Volgens het Bureau Erkenningen zijn er inmiddels 300 diploma’s afgegeven. Ik verwacht daarom toch wel wat problemen op verschillende gebieden.’

Landelijk ratten- en muizenprobleem

‘De huidige professionele bestrijders kunnen straks het werk niet aan’, zo begint Van Dongen zijn opsomming. ‘Stel dat de helft van de licentiehouders, dat zijn 12.000 bestrijders, niet meer mogen bestrijden; dan krijgen de professionele bestrijders er op 1 januari 2023 12.000 klanten bij. Ook verwacht ik dat degenen die al een con-

‘De auditering kan voor boomkwekers veel eenvoudiger’

tract hebben met een ongediertebestrijder voor hogere kosten komen te staan. Dit omdat de tussentijdse handelingen die de ondernemer nu nog zelf mag uitvoeren, zoals het bijvullen van de gifdozen en het controleren van de vallen, na 1 januari voor hem verboden gebied zijn. Dat betekent dat er veel vaker ongediertebestrijders langs moeten komen, waardoor de contractprijs kan verdubbelen of zelfs verdrievoudigen. Verder voorzie ik toerisme: dat bestrijdingsmiddelen in het buitenland gehaald worden. Ik keur het ten zeerste af, maar ik denk wel dat het gaat gebeuren, omdat België en Duitsland deze wetgeving niet hebben. Dit heb ik ook aangegeven bij de diverse instanties. Een vierde probleem, misschien wel het belangrijkste, is dat we een serieus ratten- en muizenprobleem in Nederland gaan krijgen.’

Internet

Ook Michel Wimmers, directeur van Envu Benelux, maakt zich zorgen over de gevolgen: ‘Als de huidige licentiehouders niet mee willen in de nieuwe regels, is het een reëel risico dat er producten via internet besteld worden. Het vergt ook nogal wat. Telers moeten een jaarrond plan van aanpak neerleggen, terwijl ze mogelijk alleen in de wintermaanden overlast hebben. Pakken ze dit op of niet? In principe kun je zeggen dat elke teler gecertificeerd moet zijn. Dat kost veel geld. Maar stel dat een kweker maatregelen neemt en de buurman doet niets; dan is het dweilen met de kraan open. Muizen en ratten laten zich niet weerhouden door een erf scheiding. Ik acht de kans op overlast dus groot, net als het risico op inkoop via internet.’

Stappen

De IPM-aanpak start met een risico-inventarisatie; daarna volgen monitoring, habitatmanagement, niet-chemische maatregelen en als laatste stap zijn chemische middelen mogelijk. De eerste stappen mogen door iedereen worden uitgevoerd, chemie alleen door mensen die gecertificeerd zijn. Deze aanpak geldt ook voor ongediertebestrijders. ‘Ik heb dan ook al van diverse professionele bestrijders vernomen dat ze stoppen met het bestrijden van knaagdieren en hun dienstverlening beperken tot ander ongedierte’, vertelt Van Dongen. Wimmers: ‘De bestrijder bepaalt op basis van wat hij aantreft de juiste strategie. Als er sprake is van een calamiteit of direct gevaar voor de volksgezondheid, kun je direct ingrijpen met de middelen die voorhanden zijn. Daarna moet je terug naar de eerste stap en dat is voorkomen.’

Doorvergiftiging

Aan de basis van deze nieuwe regel liggen studies over doorvergiftiging: vogels en andere dieren die doodgaan door het vangen van een nog levende, maar vergiftigde muis. Hoe groot het probleem exact is, lijkt moeilijk aan te tonen. Wimmers heeft er geen specifiek in Nederland uitgevoerd onderzoek van gezien en ook Van Dongen krijgt het niet helder. Voor Envu is de nieuwe wetgeving een doorn in het oog. Wimmers: ‘Vorige maand hebben we gehoord dat er per 1 januari wordt ingegrepen. We hebben tot 18 november de tijd om te reageren en dat zullen we ook doen. We gaan ten eerste vragen naar de motivatie van het Ctgb, want die zien wij niet. Wij zijn het niet eens met het

besluit. Enerzijds betekent het een lastenverzwaring voor veel agrarische ondernemers. Daarnaast hebben wij twee jaar geleden een nieuw product gelanceerd met een ander risicoprofiel, dat veel gunstiger is met betrekking doorvergiftiging en resistentie. En dat zijn toch de hoekstenen van dit besluit om te komen tot een nieuw IPM-systeem.'

Ander werkingsmechanisme

Op de website van het Ctgb is te lezen: 'Het gaat om middelen op basis van brodifacoum, bromadiolon, chloorfacinon, coumatetralyl, difenacoum, difethialon, flocoumafen en cholecalciferol of combinaties daarvan.' Wimmers: 'Het nieuwe middel van Envu, Harmoninx Rodent Paste, is een rodenticide op basis van cholecalciferol; dat veroorzaakt geen doorvergiftiging. Wat iedereen in de markt kent, zijn de anticoagulantia, middelen die de bloedstolling remmen. Deze hebben een vertraagde werking en zijn gevaarlijk als ze in het milieu terecht komen. Er worden al jaren risicobeperkende maatregelen toegepast, zoals lokdozen en regelmatige controle. Nu komt daarbovenop nog een certificering die van toepassing is op alle hiervoor genoemde rodenticiden, niet allen de anticoagulantia, ook de niet-anticoagulantia. Harmoninx Rodent Paste is een vitamine D, een natuureigen stof, die in hoge doseringen leidt tot verkalking van de weke delen. Het is heel effectief bij knaagdieren.

'De ingrepen zijn volgens ons niet in lijn met de Europese regelgeving'

Het grote voordeel is dat er geen resistentie optreedt én geen doorvergiftiging. Een bijkomend voordeel is dat het middel, het lokaas, maar kort wordt opgenomen; het geeft snel een gevoel van verzadiging. Het heeft dus een ander werkingsmechanisme en een ander risicoprofiel, dat eigenlijk een antwoord is op de risico's die het Ctgb wil minimaliseren. Toch is het opgenomen in de regelgeving om doorvergiftiging zoveel mogelijk te voorkomen.'

'Ons nieuwe product veroorzaakt geen doorvergiftiging, maar valt toch onder de nieuwe wetgeving.'

Michel Wimmers

Directeur Envu Benelux,

Wimmers: 'Er wordt nu ingegrepen in een bestaande toelating, wat volgens ons niet terecht is en ook niet in lijn met de Europese regelgeving. Er is een Europese registratie; daar kun je per land van afwijken, mits je daar goede argumenten voor hebt. Nederland is een waterrijk land, dus ik kan me voorstellen dat je met het oog op watermanagement aanvullende voorwaarden stelt, bijvoorbeeld niet behandelen binnen 10 meter van water. Of certificering de juiste stap is, blijft een goede vraag, die wij het Ctgb graag willen stellen.'

Etiketten en gebruik

Een product met een bestaand etiket mag nog een half jaar verkocht worden en vervolgens nog een half jaar gebruikt. Op de website van het Ctgb staat het als volgt omschreven: *Gedurende een overgangstermijn mogen oude verpakkingen waarop de nieuwe regels nog niet staan, nog worden verkocht tot 29 juni 2023. Deze oude verpakkingen mogen nog gebruikt worden tot 26 december 2023. Particulieren mogen in de overgangstermijn de middelen nog gebruiken, maar na 26 december 2023 niet meer.*

'Dat is op zich een redelijke regel', vindt Wimmers. 'Maar tegelijkertijd zegt het Ctgb dat per 1 januari de etiketten moeten voldoen aan de nieuwe certificering. Met andere woorden: er is geen uitverkoop- en opgebruikregeling. Want als ik als bestrijder vandaag niet de juiste papieren heb, mag ik het middel morgen niet meer gebruiken. Het voornemen was eerst om de invoering te laten samengaan met de herbeoordeling van rodenticiden op Europees niveau. Nu

dat is uitgesteld, wil het Ctgb niet langer wachten en de regeling op 1 januari laten in gaan.'

Opschieten

Er rest de huidige KBA-licentiehouders niet veel tijd om vóór januari de knaagdierbeheersing te organiseren volgens de nieuwe regels. 'Zelfs nu nog heerst de gedachte dat het wel zal loslopen', hoort Van Dongen regelmatig uit de markt. 'Dat is niet zo. Mensen moet echt in actie

Middelen blijven beschikbaar

Conno de Ruijter werkt bij adviesbureau Brabers en treedt naar buiten als *association manager* voor zowel branchevereniging Agrodis als de stichting Keurmerk Plaaagdiermanagement Bedrijven (KPMB). KPMB is schemabeheerder op het gebied van plaaagdierbeheersing. In 2015 nam het Ctgb het besluit om bepaalde rodenticiden niet meer toe te laten. Dat riep veel weerstand op in diverse regio's en sectoren. Daarop besloot het Ctgb dat het gebruik buiten, ter bestrijding van ratten, met ingang van 2017 moest voldoen aan de IPM-voorwaarden. 'Onder die condities kon het Ctgb deze toxische middelen toch toelaten in verband met het "algemeen belang"', legt De Ruijter uit. 'Dat is de oorsprong van de wettelijke regeling die in januari 2023 wordt uitgebreid naar een IPM-aanpak die ook geldt voor muizen en voor binnen. De stichting KPMB is destijds gevraagd om het systeem te beheren en uit te rollen.'

‘Het is belangrijk dat de middelen voor de markt behouden blijven.’

 Conno de Ruijter

komen als ze de knaagdierenaanpak in eigen hand willen houden. Ik ben zeker niet tegen de IPM-methode; sterker nog, ik ben en groot voorstander, omdat ik vind dat er in het verleden te veel gif is gebruikt. Ik kom soms op bedrijven waar het een bende is; het is een goede zaak dat dit met deze regels wordt aangepakt. Maar de regelgeving is erg ingewikkeld en dat maakt het kostbaar. Daar ben ik wel tegen.’

Wimmers: ‘Het is inderdaad al zes jaar bekend dat deze wetgeving eraan komt. Maar partijen in de markt geven ook al zes jaar aan dat er nog eens anders naar gekeken moet worden, ook naar de voortgang en de ontwikkelingen in de markt. Wij voelen ons als Envu verantwoordelijk en hebben bij het Ctgb de mogelijkheid van gecontroleerde distributie geopperd. Daarmee haal je een deel van de certificering weg bij de agrariërs en houd je de kosten voor hen lager. Dat heeft het Ctgb afgewezen. We proberen mee te denken over het minimaliseren en managen van risico's. Nu rest ons alleen nog te vragen naar de motivatie en hoe die zich verhoudt tot de Europese regelgeving. Op basis van het antwoord van het Ctgb kunnen wij dan stappen nemen. Toch blijft primair onze vraag: wat was er mis met het oude systeem?’

Volgens De Ruijter heeft het Ctgb het onderzoek naar doorvergiftiging gewogen en geconcludeerd dat de betreffende stoffen dermate giftig en moeilijk afbreekbaar zijn dat een aanscherping van het toelatingsbeleid nodig is. De overschrijding van de toelaatbare norm is niet een factor 1 of 5, maar komt eerder in de buurt

van 1000. Het voordeel van deze aanpak van het Ctgb is volgens De Ruijter dat de middelen nu beschikbaar blijven op de markt. Zonder deze IPM-aanpak zouden er geen middelen meer beschikbaar zijn en dus ook geen mogelijkheid voor passende maatregelen. Nu is er een integrale aanpak, gericht op preventie, maar mét de mogelijkheid om met behulp van chemische middelen aan de noodrem te trekken.

De Ruijter: ‘Het is een Europees besluit om deze middelen niet meer toe te laten. De verschillende lidstaten moeten daarvoor een passende aanpak ontwikkelen. Zoals wel vaker, is dit in Nederland al in kannen en kruiken, concreet en toepasbaar, maar zijn de meeste EU-landen nog niet zo ver.’

Keuze maken

De afgelopen tijd heeft KPMB alle documenten aangepast met de uitgebreide IPM-aanpak die ook geldt voor muizen en voor gebruik binnen. De Ruijter: ‘Het is nu aan bedrijven om dit toe te passen. Onze rol is in deze fase vooral voorlichting geven, vragen beantwoorden en communiceren met de markt. We krijgen veel vragen uit de markt, vooral van agrarische bedrijven. Maar deze aanpak geldt voor alle toepassingen, dus ook voor burgers, de retail, de levensmiddelenindustrie enzovoort.’

De set eisen van het Ctgb bestaat uit twee sporen, vertelt De Ruijter. ‘Gebruikers moeten aanvullend opgeleid worden en bedrijven moeten gecertificeerd worden. Wij richten ons met name op dat laatste. De opleidingen en examens voor IPM-KBA worden verzorgd door de aoc's. Bureau

Informatiebijeenkomst

Greenport Boskoop organiseert op 14 december 2022 een netwerkbijeenkomst over de nieuwe regels voor de aanpak van knaagdieren. De website vermeldt dat de bijeenkomst wordt georganiseerd vanwege de vele vragen die hierover binnenkomen. Het programma bestaat uit twee delen:

1. Wat betekent de nieuwe regelgeving voor de knaagdierbestrijding voor mijn bedrijf?
2. Welke aanpak kan ik het beste hanteren om een plaag te voorkomen?

De bijeenkomst start om 15.30 uur; aanmelden kan via de website www.greenportboskoop.nl.

Erkenningen heeft hiervoor een overzichtelijke brochure opgesteld.’

Steeds meer agrariërs realiseren zich nu dat ze een keuze moeten maken: zelf aan de slag gaan of uitbesteden. Dat is volgens De Ruijter de eerste en belangrijkste vraag. ‘Daarna moeten ze de vereiste stappen ondernemen. Om bedrijven van alle benodigde informatie te voorzien, heeft de stichting KPMB de website www.ipm2023.nl ingericht. Hier kunnen ze al veel informatie vinden waarmee ze verder kunnen. Om een certificerende instantie te kiezen, kun je meerdere offertes opvragen. Een tip: veel agrariërs hebben al een vorm van certificering; die kunnen het beste voor dezelfde certificerende instantie kiezen. Het kan schelen in de tarieven en het beperkt het aantal personen dat je bedrijf bezoekt. Initiatieven om agrarische ondernemers te ondersteunen bij het voldoen aan de eisen, juich ik alleen maar toe.’

Rattenplatform

Op nl.envu.com staat een link naar een eigen rattenplatform. Hierop kan de bezoeker onder meer een whitepaper downloaden over de bestrijding van knaagdieren.

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!